

איסור סירוס (עפ"י שבט הלוי ח"ג קפד. וכן נטה באגרות משה (אה"ע ח"ג טו) אך לא הכריע בהחלט, ואולם התיר בהורקת זריקה הפועלת עקרות לכמה חדשים ואח"כ השפעתה פגה מאליה, ע"ש בהרחבה ובאה"ע ח"ד לב,א).

ב. אמר רבי יוחנן: הרוצה שיסרס תרנגול יטול כרבלתו ומסתרס מאליו. ואין בזה איסור משום ובארצכם לא תעשו, כי אין זו פעולת סירוס ממשית אלא שפוסק מלשמש מפני שניטל הודו וגאוותו. הרמב"ם השמיט דין זה, והרמ"א בהגהותיו לשו"ע (אה"ע ה,יג) הביאו.

דף קיא

קע. א. החושש בשיניו – האם מותר בשבת ליתן עליהם חומץ? החושש במתניו – האם מותר לו לסוך במשקים שונים?

ב. האם מותר להדק מטלית בנקב התבית וכדו', כדי לסותמה?

א. החושש בשיניו – לא יגמע את החומץ [שהוא מועיל למכה שבשיניים] ויפלוט, שניכר הדבר שעושה לרפואה, אבל מגמע ובוֹלע (כן נקט רבא לאחר חזרה, כאביי), או מטבל מאכליו בחומץ כדרכו ואם נתרפא נתרפא. [ואין חילוק בין גומע לפני אכילתו, כפי דרך העולם באכילתם, או לאחר אכילה – שהואיל ומותר לפניו מותר כל השבת אעפ"י שאין רגילות לעשות כן. כן סובר רבא במסקנתו].

כיוצא בזה, החושש בגרונו לא יערערנו בשמן זית (רש"י: לא ישהנו בפיו. להתוס', אפילו אם בולע מיד אסור) שניכר שעושה זאת לרפואה, אבל נותן שמן הרבה לתוך מאכל ובוֹלע (עפ"י ברכות לו.).

החושש במתניו – לא יסוך ביין וחומץ אבל סך הוא את השמן (אפילו על גבי המכה. תוס' קלד:). שכן רגילים לעשות גם הבריאים, אך לא שמן ורד, שמתוך שהוא יקר אין סכים אותו אלא לרפואה. בני מלכים סכים שמן ורד על גבי מכותיהם שכן דרכם לסוך בחול. רבי שמעון אומר: כל ישראל בני מלכים הם. אמר רב: הלכה כרבי שמעון. והסיקו שרב פסק כרבי שמעון שלא מטעמו אלא שבמקומו של רב היה שמן ורד מצוי, לכך מותר לכל אדם לסוך בו.

א. מרש"י משמע שרבי שמעון מתיר לסוך בשמן ורד אפילו מתכוין לרפואה. ואילו מהתוס' מבואר שלא התיר רבי שמעון לסוך בשמן ורד אלא כשמתכוין לתענוג, ומשום דבר שאינו מתכוין. ורב נקט להלכה דבר שאין מתכוין אסור, לכך לא התיר אלא במקום שהוא מצוי ואין ניכר שעושה לרפואה.

להלכה, הרי"ף פסק כרב, וכן נקט הרמב"ן לעיקר. ואילו בעל הלכות גדולות ורבנו חננאל ורבנו תם (בספר הישר סוס"י תרב) פסקו כרבי שמעון.

ב. במקומות שאין סכים אלא לרפואה [כגון במקומותינו], אסור לסוך בשמן לחושש במתניו (פוסקים או"ח שכו. וכן נפקא מינה למי ששפתיו יבשות וסדוקות).

ג. יש סוברים דוקא 'חו"ש' בשיניו' אסור אבל אם כואב כאב מרובה, הרי הוא כחולה ומותר ליטול תרופה (ע' בהגר"א שכת, א; מור וקציעה שכת על מג"א סק"ט). ואולם דעת כמה אחרונים שכל שלא נחלש בכל גופו, אין זה בגדר 'חולה' ואסור (עפ"י מג"א שכת סק"ג ועוד. וע' ש"כ פל"ד הערה ד שהכל לפי הענין).

ב. רב אסר להדק ביום טוב את המטלית הסותמת את נקב החבית, משום סחיטה (וי"מ מפני שתיבטל הסתימה אצל החבית ויעשה כלי. עפ"י פירוש אחד בהערוך). ואמרו שאפילו לרבי שמעון המתיר דבר שאינו מתכוין, אסור להדק משום שהוא 'פסיק רישיה' שודאי יסחט.

לדעת הערוך אין איסור אלא באופן שנוה לו במשקים הנסחטים, כגון שהנקב בפי החבית והמשקים נכנסים לתוכה. אבל אם המשקים נשפכים החוצה – מותר. ואולם דעת הרבה ראשונים שבכל אופן אסור עכ"פ מדרבנן.

במה דברים אמורים בחבית של יין ושאר משקים, אבל בחבית של מים, ויש סוברים אף ביין לבן, יש לאסור הסחיטה מטעם נוסף; משום תולדת 'מלבן', הלכך אסור בכל אופן, גם כשאין נוח לו במים היוצאים (עפ"י פוסקים או"ח שכ"ח).

פרק חמשה עשר; דפים קיא – קיב

קעא. אלו סוגי קשרים חייבים על קשירתם ועל התרתם בשבת, אלו קשרים שפטורים אבל אסורים, ואלו שמתירים?

קשרים שחייבים עליהם, שהם של קיימא; קשר הגמלים וקשר הספנים – באותם קשרים שעשויים להישאר בקביעות. וכשם שהוא חייב על קשירתם כך הוא חייב על התרתם. וכן הדין בקשר שהאושכף קושר את רצועת המנעל למנעל, שאינו עשוי להיפתח.

א. לדעת הרי"ף והרמב"ם וכן פסק השו"ע, אין חיוב אלא בקשר של אומן והוא של קיימא. ולדעת רש"י רא"ש, וכן נקט הרמ"א ועוד פוסקים, אפילו אינו של אומן חייבים עליו אם הוא של קיימא.

ב. קשר אמיץ, כגון קשר על גבי קשר; נראה שלדעת הרי"ף והרמב"ם אין קושרים ומתירים אותו הגם שנעשה להיפתח באותו היום, שיש לחוש שהוא נכלל ב'מעשה אומן'. ולדעת רש"י והרא"ש – מותר אם עשוי להתיר בו ביום (שלטי הגבורים). [לשיטת הט"ו, מותר לדעת רש"י בכל קשר שבדעת הקושר היה להתיר בו ביום. אבל יש חולקים וסוברים שאם הקשר מצד עצמו דרכו להעשות לזמן רב, אין מועיל מה שבדעת הקושר להתירו מיד. עפ"י בית מאיר ובאר הלכה שם].

ולמעשה כתב הרמ"א שיש להחמיר בקשר אמיץ לחוש להרי"ף והרמב"ם, ואולם במקום צער מותר להתירו שאינו אלא איסור דרבנן כיון שאינו של קיימא, ולא גזרו במקום צער (רמ"א ש"י, א). ויש שנקטו להקל בקשר כפול כשמתירו תוך יממה. ואפילו כשעושה קשר להתירו תוך שבעה כתבו שאפשר להקל בשעת הדחק (עפ"י אור לציון ח"ב כט, א ובבאורים).

וכן מותר לחתכו דרך קלקול כשאי אפשר להתירו (עפ"י מגן אברהם ושו"ע הגר"ז שם). פירוש, כל שאי אפשר להתירו בנקל ולפעמים שוהים על התרת קשר כזה זמן רב עד שמתירים אותו ומרבים בטירחה – כל כגון זה ודאי עדיף לחתכו. 'וכן דרכי להורות בתוך ביתי' (שבט הלוי ח"א סוס"י קה). ואולם החזו"א (נב, יז) כתב שעדיף להתיר מלנתק, שהרי ניתוק חמור שאסור לעשותו בפני ע"ה, ואילו התרת קשר כזה אינה אלא חומרא ולא מעיקר הדין (וע' גם בתיקונים ומלואים לשש"כ טו, ג). ואין בכלל התר ניתוק דבר העומד לניתוק מעיקרא ולא להתרה, שניתוקו הוא גמר מלאכתו (עפ"י חזו"א נב, יז. וצ"ע בשש"כ פ"ט הערה נה).